

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Yhteiskuntapolitiikan laitos	
Tekijä-Författare-Author Mäkinen, Tomi			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Lapsuuden ja aikuisuuden olosuhteiden yhteys toimintakykyyn			
Oppiaine-Läroämne-Subject Sosiaalipolitiikka			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2004-09-02	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 76 + liitteet
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Elämänkaari voidaan toimintakyvyn tarkastelussa jakaa vaiheisiin: lapsuus, nuoruus, aikuisuus ja vanhuus. Elämänkaaren eri vaiheissa eri olosuhteet ovat yhteydessä toimintakykyyn. Tämä tutkielma tarkastelee elämänkaaritutkimuksen näkökulmasta lapsuuden ja aikuisuuden olosuhteiden yhteyttä aikuisuuden fyysiseen ja psyykkiseen toimintakykyyn: missä määrin lapsuuden olosuhteet ovat suoraan yhteydessä aikuisuuden toimintakykyyn ja missä määrin epäsuoraan aikuisuuden olosuhteiden toimiessa välittävinä tekijöinä?</p> <p>Elämänkaaritutkimuksen mukaan kolme erilaista mallia voivat selittää lapsuuden olosuhteiden yhteyttä aikuisuuden toimintakykyyn. Latenttimallissa aikuisuuden toimintakyky määräytyy elämänkaaren kriittisten kehitysvaiheiden perusteella. Reittimalli korostaa sitä, että lapsuuden olosuhteet antavat vain suunnan toimintakyvyn kehitykselle, ja myös aikuisuuden olosuhteet voivat vaikuttaa toimintakykyyn. Kumulatiivisen mallin mukaan olosuhteiden kasautuminen elämänkaaren aikana vaikuttaa toimintakykyyn. Tässä tutkielmassa elämänkaarinäkökulman käyttö keskittyy erityisesti lapsuuden olosuhteisiin. Aikuisuuden olosuhteet toimivat pääosin vakioitavana taustatekijöinä.</p> <p>Tutkimusaineiston muodosti Helsingin kaupungin henkilöstön terveystutkimuksen (Helsinki Health Study) terveystutkimusaineisto. Perusjoukko koostui kaupungilla päätoimisesti vuosina 2000 ja 2001 työskennelleistä 40-, 45-, 50-, 55- ja 60-vuotiaista naisista ja miehistä. Kyselyyn vastanneista naisia oli 80 prosenttia ja vastausprosentti oli 68 prosenttia. Lapsuuden olosuhteina tarkasteltiin yksittäisiä lapsuuden olosuhteita ja vanhempien koulutusta. Yksittäiset lapsuuden olosuhteet sisälsivät henkilön pitkäaikaissairaudesta, isän tai äidin kuoleman, vanhempien eron, isän tai äidin mielenterveysongelman ja alkoholi-ongelman sekä perheen taloudelliset vaikeudet. Aikuisuuden olosuhteisiin kuuluivat henkilön oma koulutus, ammattiasema ja siviilisääty. Toimintakykyä arvioitiin SF-36:n fyysisen ja psyykkisen komponenttisumman avulla. Tutkimusmenetelminä käytettiin väestötutkimukseen soveltuvia tilastollisia menetelmiä: ristiintaulukointia ja logistista regressioanalyysia. Logistisessa regressioanalyysissä käytettiin elaboraatiota.</p> <p>Vanhempien matalalla koulutuksella oli naisilla itsenäinen yhteys aikuisuuden huonoon psyykkiseen toimintakykyyn, sen jälkeen kun yksittäiset lapsuuden olosuhteet oli huomioitu. Myöskään aikuisuuden olosuhteet eivät vaikuttaneet tähän yhteyteen. Yksittäisten lapsuuden olosuhteiden ja aikuisuuden huonon fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn välillä todettiin myös mahdollinen latenti yhteys. Naisilla ja miehillä lapsuuden pitkäaikaissairaus, isän tai äidin mielenterveysongelma ja perheen taloudelliset vaikeudet olivat suoraan yhteydessä aikuisuuden fyysiseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vanhempien koulutuksen, henkilön oman koulutuksen, ammattiaseman ja siviilisäädyn huomioimisen jälkeen. Vanhempien koulutuksen ja aikuisuuden huonon fyysisen toimintakyvyn välillä todettiin naisilla myös mahdollinen reittimallin mukainen epäsuora yhteys. Vanhempien koulutuksen yhteys aikuisuuden huonoon fyysiseen toimintakykyyn välittyi henkilön oman koulutuksen kautta. Tulokset viittaavat siihen, että terveys- ja yhteiskuntapolitiikan pitäisi toimintakyvyn edistämisyrittämissä huomioida huonojen lapsuuden olosuhteiden aikuisuuteen asti ulottuva vaikutus. Aikuisuuden olosuhteista myös henkilön omalla koulutuksella voi olla tärkeä merkitys toimintakyvylle.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords toimintakyky lapsuus - olosuhteet aikuisuus - olosuhteet elämänkaaritutkimus			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			